

VAGYSTĘ KVALIFIKUOJANČIO POŽYMIO – DIDELĖS MOKSLINĖS, ISTORINĖS AR KULTŪRINĖS REIKŠMĖS TURINČIOS VERTYBĖS – SAMPRATA TEISĖS MOKSLE IR TEISMŲ PRAKTIKOJE

Andželika Vosyliūtė

Vilniaus universiteto Teisės fakulteto
Baudžiamosios justicijos katedros lektorė
socialinių mokslų (teisės) daktarė
Saulėtekio al. 9, I rūmai, LT-00117, Vilnius
Tel. (+370 5) 2 36 61 67
El. paštas: Andzelika.Vosyliute@tf.vu.lt

Straipsnyje nagrinėjamas Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 178 straipsnio (vagystė) 3 dalyje numatytas kvalifikuojantis veikos požymis „didelės mokslinės, istorinės ar kultūrinės reikšmės turinčios vertybės“. Pateikiama šio požymio samprata baudžiamosios teisės moksle ir teismų praktikoje, atskleidžiama šio požymio inkriminavimo problematika ir kai kurie didelės mokslinės, istorinės ar kultūrinės reikšmės turinčių vertybių vagystės kvalifikavimo ypatumai.

Article is devoted to analysis of the element of aggravated theft – “valuables of high scientific, historical or cultural significance”, that is foreseen in Paragraph 3 of Article 178 (theft) of The Criminal Code of the Republic of Lithuania. The conceptions of the aggravating element in criminal theory as well as in practice are represented. Some problems of proper enforcement of Paragraph 3 of Article 178 are discussed.

Įvadas

2007 m. birželio 28 d. įstatymu Nr. X-1233 [8] BK 178 straipsnio 3 dalis papildyta nauju vagystę kvalifikuojančiu požymiu *didelės mokslinės, istorinės ar kultūrinės reikšmės turinčios vertybės*. Pažymėtina, kad galiojant 1961 m. BK panašus požymis: *istorinės-kultūrinės reikšmės vertybės* kvalifikavo turto sunaikinimą ar sužalojimą tyčia (BK 278 str. 2 d.). Tačiau minėtame įstatyme šis požymis apibrėžtas plačiau. Visų pirma, pagal šį įstatymą nereikalauta nustatyti vertybės didelės istorinės-kultūrinės reikšmės, veikai kvalifikuoti buvo svarbu tik tai, ar ta

vertybė apskritai reikšminga istorijai ir kultūrai. Antra, kitaip nei galiojančiame BK, 1961 m. BK tiesiogiai neišskirta mokslinės reikšmės vertybių. Kita vertus, baudžiamosios teisės doktrinoje istorinės ir kultūrinės reikšmės vertybių samprata apėmė ir vertybes, turinčias reikšmę mokslui¹.

Lietuvos įstatymų leidėjas požymio *didelės mokslinės, istorinės ar kultūrinės*

¹ A. Drakšienė nurodė, kad istorinę-kultūrinę reikšmę turinčiomis vertybėmis bendriausiu požiūriu reikėtų laikyti tokius materialius istorijos ir kultūros objektus, kurie yra susiję su istoriniais šalies ar joje gyvenančios tautos įvykiais, turi istorinę, mokslinę, meninę ar kitokią kultūrinę vertę ir yra įtraukti į istorijos bei kultūros paminklų sąvadą [13, p. 435].

reikšmės turinčios vertybės turinio neatkleidžia. Kai kurių kitų šalių baudžiamosios teisės teoretikų A. I. Boicovo, N. A. Lopašenkos, A. V. Grišino, V. A. Kuzminovo, V. A. Mairovo, L. D. Gauchmano, B. D. Zavidovo, J. Volvgango ir kt. darbuose ir teismų praktikoje nagrinėjamas šio požymio turinys. Lietuvių autoriai, pavyzdžiui, A. Drakšienė, taip pat pateikia tam tikrus minėto požymio sampratos aspektus, tačiau jo turinys ir taikymo problematika Lietuvos baudžiamosios teisės doktrinoje dar nėra išsamiai išanalizuota.

Neaiškus vagystę kvalifikuojančio požymio formulavimas sudaro prielaidas pažeisti pagrindinius baudžiamosios teisės principus, nustatyti veikos pavojingumo neatitinkantį baudžiamumą, kai aiškiai per griežta bausmė, kuri visuomenės akyse tampa ne teisingumo, o žiaurumo aktu, patį kaltininką padaro nukentėjusiuoju. Neišsamus vagystę kvalifikuojančio požymio ištyrimas, netikslus jo įvertinimas dažnai lemia klaidingą vagystės kvalifikavimą, neteisingos bausmės paskyrimą, nevienodą baudžiamųjų įstatymų supratimą ir taikymą.

Pažymėtina, kad kai yra šis vagystę kvalifikuojantis požymis, neatsižvelgiant į pagrobto turto vertę (išskyrus didelę turto vertę), veika tampa sunkiu nusikaltimu, už kurį teisiniai padariniai aiškiai skiriasi [18, p. 97]. Kaltininkas, padaręs tokią vagystę, ne tik yra baudžiamas daug griežčiau, nei, pavyzdžiui, už vagystes, numatytas BK 178 straipsnio 1, 2 ir 4 dalyse, bet atsiranda ir kitų sunkesnių teisinių padarinių. Antai už vagystę, laikomą nesunkiu nusikaltimu (BK 178 str. 1 d.) ar apysunkiu nusikaltimu (BK 178 str. 2 d.), galima plačiai taikyti atleidimo nuo baudžiamosios atsakomy-

bės ar bausmės institutus, taip pat bausmės vykdymo atidėjimą, o už vagystę, laikomą sunkiu nusikaltimu (BK 178 str. 3 d.), yra galimybė tik švelninti bausmę. Be to, skiriasi šių veikų apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senatis ir teistumas. O vagystės kaip baudžiamasis nusižengimas apskritai neužtraukia teismo.

Straipsnyje problemos, susijusios su analizuojamu požymiu, aptariamos naudojant teleologinį, lyginamąjį, loginį, analizės, sisteminį, kritikos metodus, siekiant išnagrinėti LR BK 178 straipsnio 3 dalyje dispozicijoje numatytą vagystę kvalifikuojantį požymį: didelės mokslinės, istorinės ar kultūrinės reikšmės turinčios vertybės. Pažymėtina, kad kiti vagystę kvalifikuojantys požymiai, numatyti BK 178 straipsnio 3 dalyje, – didelės vertės turtas, organizuota grupė šiame darbe nenagrinėjami.

Požymio didelės mokslinės, istorinės ar kultūrinės reikšmės turinčios vertybės atsiradimo istorinės lyginamosios prielaidos

Požymio *didelės mokslinės, istorinės ar kultūrinės reikšmės turinčios vertybės* nustatymą baudžiamajame įstatyme lėmė Lietuvos Respublikos tarptautinių konvencijų, reglamentuojančių kultūros vertybių apsaugą, ir Lietuvos teisės aktų, susijusių su kultūros vertybėmis, nuostatų įgyvendinimas². Pagrobimo, padaryto esant mi-

² UNIDROIT konvencija dėl pavogtų ar neteisėtai išvežtų kultūros objektų (Valstybės žinios, 1997, Nr. 8-139) numato baudžiamosios atsakomybės teisinius pagrindus už pavogto, neteisėtai iškasto ar neteisėtai laikomo kultūros objekto pasisavinimą. Minėta konvencija pateikia kultūros objektų ir visuomeninės kolekcijos apibrėžimus. Pagal šios konvencijos 2 straipsnį *kultūros objektais* laikomi tie objektai, kurie religiniai ar pasau-

nėtam požymiui, didesnis pavojingumas grindžiamas tuo, kad tokia veika pažeidžiama ne tik nuosavybė, bet ir valstybės saugomas istorinis-kultūrinis paveldas [13, p. 435; 17, p. 418]³. Konstitucijos 42 straipsnyje įtvirtinta, kad valstybė rūpinasi Lietuvos istorijos, meno ir kitų kultūros paminklų bei vertybių apsauga.

Pabrėžtina, kad iki šio požymio nustatymo tokių vertybių pagrobimas buvo kvalifikuojamas pagal BK 178 straipsnio atitinkamą dalį priklausomai nuo pagrobimo būdo, turto vertės ir pan.⁴ Didelė kul-

lietinių požiūriu svarbūs archeologijai, priešistorei, istorijai, literatūrai, menui ar mokslui ir kurie priklauso vienai iš kategorijų, išvardytų šios konvencijos priede. Pagal konvencijos 7 straipsnį *visuomenine kolekcija* – grupė inventorizuotų ar kitaip identifikuotų kultūros objektų, priklausančių: šaliai, šalies regioninei ar vietos valdžiai, šalies religinei institucijai arba institucijai, kuri įkurta šalyje specialiai kultūros, švietimo ir mokslo tikslams ir pripažinta toje šalyje tenkinanti visuomenės poreikius.

Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymas (Valstybės žinios, 1995, Nr. 3-37; 2004, Nr. 153-5571); Kilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos įstatymas (Valstybės žinios, 1996, Nr. 14-352); Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004–2008 metų programos įgyvendinimo priemonių, patvirtintų Vyriausybės 2005 m. kovo 24 d. nutarimu Nr. 315 (Valstybės žinios, 2005, Nr. 40-1290), 660 punktas (žr.: Aiškinamasis raštas dėl Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 178, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 189, 199, 312 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto).

³ Vokietijos teisėje šios veikos didesnis pavojingumas grindžiamas tuo, kad pažeidžiama ne tik nuosavybė, bet ir bendras interesas išlaikyti kultūros vertybes.

⁴ Antai A. P. nuteistas pagal BK 178 straipsnio 1 dalį už tai, kad 2004 m. spalio 6 d., nuo 9 val. iki 11 val. 30 min., Šilalės rajono Burbiškių ir Apvaršuvos kaimuose, neturėdamas leidimo atlikti archeologijos objektų tyrimą, ir atlikdamas kasinėjimus, iš Burbiškių ir Apvaršuvos kapinynų pagrobė 250 litų vertės žalvarinę keturkampio pjūvio apyrankę su apvalintais galais, 200 litų vertės žalvarinę apyrankę pastorintais galais, 250 litų vertės žalvarinę pusiau apskrito pjūvio apyrankę profiliuotais galais, 200 litų vertės žalvarinę trikampio pjūvio apyrankę šiek tiek platėjančiais galais, 500 litų vertės 2 vnt. žalvarinių kryžinių smeigtukų ir 2 vnt. kabučių skirstiklių, 2000 litų vertės 2 vnt. žalvarinių žasų grandžių su skirstikliais,

tūrinė ir kitokia reikšmė buvo siejama su materialine išraiška ir tik tuo atveju, kai pagrobtos vertybės vertė viršijo 250 MGL sumą, veika buvo kvalifikuojama kaip didelės vertės turto pagrobimas pagal BK 178 straipsnio 3 dalį:

R. P. nuteistas pagal BK 178 straipsnio 3 dalį už tai, kad <...> kartu su dviem ikiteisminio tyrimo metu nenustatytais asmenimis, svetimo turto vagystės tikslu <...> atvyko prie Trakų Šv. Mergelės Marijos Apsilankymo bažnyčios <...> įsibrovė į bažnyčios vidų ir iš ten pagrobė didelės vertės turta: nuo Trakų Šv. Mergelės Marijos paveikslo aptaisą 70 000 litų vertės, didžiąją karūną 15 000 litų vertės, mažąją vaikelio Jėzaus karūną 5000 litų vertės, puokštės formos papuošalą 5000 litų vertės, kryželį su deimantais 5000 litų vertės, nuo Aušros Vartų Švč. Mergelės Marijos paveikslo aptaisą 4000 litų vertės, nuo Šv. Mergelės Marijos Rožinio paveiks-

3000 litų vertės 2 vnt. sidabrinių kamanų apkalų su odos likučiais, 180 litų vertės 6 vnt. žalvarinių žiedų, 200 litų vertės žalvarinę apyrankę pastorintais galais, 200 litų vertės 4 vnt. žalvarinių kaklo apvartos grandžių, 400 litų vertės 8 vnt. žalvarinių kaklo apvartos įvijų, 11 000 litų vertės žalvarinę geriamojo rago rankeną su sidabro plokštele, 200 litų vertės žalvarinę pasaginę segę cilindriniais galais, 125 litų vertės 5 vnt. žalvarinių karolių, 30 litų vertės 3 vnt. žalvarinių žvangučių, bevertį geležinį radinį, 200 litų vertės 4 vnt. gintarinių dvigubo nupjauto kūgio formos karoliukus, 35 litų vertės žalvarinę apgalvio skiriamąją plokštelę, 80 litų vertės žalvarinę skardinę segę, 100 litų vertės žalvarinės pasaginės segės daugiakampiais galais fragmentą, 45 litų vertės žalvarinės neaiškios paskirties ornamentuotos plokštelės fragmentą, beverčius du susilydžiusio žalvarinio dirbinio fragmentus, vienas iš jų su sudegusio žmogaus kauliuku, beverčius du neaiškios paskirties daiktus, 1 lito vertės Nikolajaus II pusės kapeikos, 15 litų vertės Rygos šilingą, 150 litų vertės geležinį įmotinį kirvį, priklausančius Lietuvos Respublikos valstybei, padarė bendrą 19 361 lito turtingą žalą [26]. Šioje byloje A. P. veiksmų kvalifikavimas priklausė nuo pagrobto turto vertės, neatsižvelgiant, ar pagrobtos vertybės turėjo didelę reikšmę kultūrai, istorijai ar panašiai.

lo karūną 5000 litų vertės, iš dviejų aukuš dėžučių nenustatytą pinigų sumą, iš viso bendromis pastangomis pagrobė Trakų Šv. Mergelės Marijos Apsilankymo bažnyčiai priklausantį didelės vertės turta, kuris specialistų ir bažnyčios pagrįstai įvertintas 109 000 litų suma. <...> Šiuo atveju kaltinamojo veiksmai <...> teisingai kvalifikuoti pagal BK 178 straipsnio 3 dalį, nes pagal BK 190 straipsnį pagrobto turto vertė viršija 250 MGL (31 250 litų) dydžio sumą [25]⁵.

Šioje byloje nustatant pagrobūtų vertybių vertę buvo apskaičiuota pinigine išraiška, neatsižvelgiant į vertybių reikšmę kultūrai, istorijai ir pan. Tačiau pagal galiojantį BK vertybių didelė mokslinė, istorinė, kultūrinė reikšmė nėra siejama su materialine išraiška ir jų materialinė vertė gali būti daug mažesnė negu 250 MGL (BBND)⁶. A. Drakšienė nurodo, kad „tokio turto vertė gali viršyti 250 MGL dydžio sumą arba jos neviršyti. <...> šiuo atveju svarbi ne daikto vertė, bet didelė jo reikšmė“ [18,

p. 297]. Kaip teisingai pažymi N. A. Lopašenko: ypatingos (pagal Lietuvos BK – didelės) mokslinės, istorinės ir pan. vertės daiktas iš pirmo žvilgsnio materialinės vertės gali ir neturėti, tačiau ši vertė dažniausiai tiesiogiai priklauso nuo istorinės, kultūrinės, mokslinės daikto reikšmės. Arba šių daiktų vertė gali būti labai didelė ir kelis kartus viršyti BK nurodytą didelę turto vertę, tačiau ji nėra esminė ir nelemia minėtų vertybių pripažinimo šio nusikaltimo dalyku [20, p. 346]. Taigi didelė mokslinė, istorinė ar kultūrinė reikšmė priklauso ne tiek nuo pagrobto vertybės kainos, kiek nuo jos kokybinės vertės, t. y. kultūrinės, mokslinės, istorinės reikšmės. Vagystę kvalifikuojantys požymiai *didelės vertės turtas* ir *didelės mokslinės, istorinės ar kultūrinės reikšmės turinčios vertybės* ne visada sutampa, nes pirmu atveju pagrobto turto vertė visiškai priklauso nuo jo vertės pinigines išraiškos, o antruoju – nuo istorinės, mokslinės, meninės ir kultūrinės reikšmės.

Pabrėžtina, kad kai kurių šalių (Vengrijos, Rusijos, Lenkijos, Vokietijos) baudžiamieji įstatymai taip pat numato griežtesnę atsakomybę už daiktų, turinčių ypatingą kultūrinę, istorinę ir pan. reikšmę, pagrobimą. Tačiau vienos šalys (pavyzdžiui, Vengrija), kaip ir Lietuva, atsakomybę už šių vertybių pagrobimą reglamentuoja tame pačiame BK straipsnyje kaip ir už paprastą vagystę, tik kitose jo dalyse (Vengrijos BK 316 straipsnio 4 dalies 2–9 punktai) [3], kitos šalys (Rusija, Lenkija) šių vertybių pagrobimą laiko savarankišku nusikaltimu nuosavybei. Antai Rusijos BK 164 straipsnyje numatyta atsakomybė už daiktų ar dokumentų, turinčių ypatingą istorinę, moks-

⁵ Kitoje byloje V. B., I. K., A. D., V. P., be kitų nusikaltimų, nuteisti ir už pasikėsinimą padaryti plėšimą stambiu mastu, vagystę stambiu mastu (pagal 1961 m. BK 16 straipsnio 2 dalį, 272 straipsnio 3 dalį, 271 straipsnio 4 dalį), nors pagrobė *didelės vertės meno kūrinių kolekciją (įvairius paveikslus, XIX a. vazų, sidabrinus XIX a. stalo serviravimo įrankius: padažinę, druskinėlę, cukrinę, bronzinius presus XIX a., įvairių medalių, laikrodžių ir pan., iš viso pagrobė už 5 064 485 Lt* [27, p. 46–94].

⁶ Pabrėžtina, kad MGL (minimalus gyvenimo lygis) nuo 2008-08-01 pakeistas į BBND (Bazinį bausmių ir nuobaudų dydį), kurio dydis patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008-10-14 nutarimu (žr.: Lietuvos Respublikos minimaliojo darbo užmokesčio dydžių, socialinės apsaugos išmokų ir bazinio bausmių ir nuobaudų dydžio indeksavimo nustatymo įstatymas // Valstybės žinios, 2008, Nr. 83-3294; Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. spalio 14 d. nutarimas Nr. 1031 „Dėl bazinio bausmių ir nuobaudų dydžio patvirtinimo“ // Valstybės žinios, 2008, Nr. 121-4608); straipsnyje vartojama santrumpa MGL šiuo metu yra BBND.

linę, meninę ar kultūrinę vertę, pagrobimą [5; 15, p. 313], Lenkijos BK 294 straipsnio 2 dalyje numatyta atsakomybė už vertybių, turinčių ypatingą reikšmę kultūrai, pagrobimą [2, p. 116]. Vokietijos BK 243 straipsnio 1 dalies 5 punkte prie ypač sunkių vagystės atvejų priskiriama viešai demonstruojamų daiktų, turinčių svarbią reikšmę mokslui, menui, istorijai ar technikos pažangai, vagystė [23, p. 427, 428]. Pagal Vokietijos teisę šio nusikaltimo dalykas yra mokslui, menui, istorijai ar technikos raidai svarbūs daiktai, ypač tie, kurie laikomi muziejuose, demonstruojami parodose ir pan. Šiam požymiui inkriminuoti būtina, kad minėtos vertybės priklausytų visuotinai prieinamai kolekcijai ar būtų viešai demonstruojamos. Dėl to iš privačios kolekcijos ar uždaruose sandėliuose laikomų vertybių pagrobimas minėto požymio neturėtų. Tačiau jei šios vertybės taptų prieinamos visuomenei (pavyzdžiui, privatūs asmenys išnuomotų muziejui) jų pagrobimas būtų kvalifikuojamas pagal BK 243 straipsnio 1 dalies 5 punktą (visuotinai žalinga vagystė) [21, p. 11]. Taigi, kaip matoma, kai kuriose valstybėse (Vokietijoje), skirtingai nei Lietuvoje, norint taikyti griežtesnę baudžiamąją atsakomybę nepakanka nustatyti pagrobtos vertybės svarbios (didelės) reikšmės mokslui, menui ar pan., būtina sąlyga, kad ši vertybė būtų viešai demonstruojama ar priklausytų visuotinai prieinamai kolekcijai. Manytina, toks reglamentavimas padeda spręsti kvalifikavimo problemas, nekyla grėsmė pažeisti subjektyvaus pakaltinamumo principo (žr. p. 63).

Požymio didelės mokslinės, istorinės ar kultūrinės reikšmės turinčios vertybės objektyvieji aspektai

Atkreiptinas dėmesys, kad Lietuvos baudžiamajame įstatyme kalbama ne apie bet kokias mokslinės, istorinės arba kultūrinės reikšmės vertybes, o apie vertybes, turinčias *didelę* reikšmę mokslui, istorijai ar kultūrai. Todėl, norint veiką kvalifikuoti pagal nagrinėjamą požymį, būtina nustatyti, kad yra pagrobta ne bet kokia mokslinės, istorinės ar kultūrinės reikšmės vertybė, o būtent didelės mokslinės ir pan. reikšmės. Kas laikytina vertybėmis, turinčiomis didelę mokslinę, kultūrinę ar istorinę reikšmę, įstatymų leidėjas neatskleidžia⁷. Pagal Kilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos įstatymą ir Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymą kultūros vertybėmis laikomos vertybės, turinčios išliekamąją meninę, kultūrinę, religinę, istorinę, etninę ir t. t. vertę [6–7]. Kilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos įstatymo 2 straipsnio 1 punkte nurodyta, kad kilnojamosios kultūros vertybės – tai pagal paskirtį ir prigimtį kilnojamieji visuomenės ir žmogaus veiklos medžiaginiai kūriniai ir kiti daiktai, turintys didelę kultūrinę vertę, tai yra reikšmingi etniniu, archeologiniu, istoriniu, meniniu, moksliniu, techniniu, re-

⁷ Atkreiptinas dėmesys, kad Lietuvos Respublikos BK tai ne naujas vertinamasis požymis, nes nuo naujojo kodekso priėmimo (2000-09-26) toks požymis buvo nustatytas BK 187, 188 straipsniuose. BK 187 straipsnyje sąvoka 2003 04 09 įstatymu patikslinta ir suderinta su BK 188 straipsniu. Šiuose straipsniuose nurodytų verčių dydžiai naujajame BK neapibrėžti, palikti teismų diskrecijai. Pabrėžtina, kad didelės ir nedidelės materialinės vertės sąvoka yra apibrėžta BK 190 straipsnyje, o konkrečios mokslinės, kultūrinės, istorinės vertybės reikšmė nustatoma su tos srities ekspertų pagalba.

liginiu ir kitokiais požiūriais, taip pat tuo, kad apibūdina tipiškus bei specifinius nacionalinio gyvenimo reiškinius, ir įtraukti į valstybinę kilnojamųjų kultūros vertybių apskaitą⁸. Minėtų vertybių apskaitai ir joms išsaugoti yra sukurtas Kultūros vertybių registras bei valstybinė apskaita (tai yra valstybinių muziejų, bibliotekų eksponatai yra įtraukiami į valstybinę apskaitą, bet neįrašomi į Kultūros vertybių registrą). Įrašymo į Kultūros vertybių registrą ir valstybinę apskaitą kriterijai ir tvarka patvirtinta 1996 m. gruodžio 23 d. Kultūros paveldo centro direktoriaus įsakymu [9]. Pagal šią tvarką kultūros vertybes įvertina ekspertai ir suteikia joms sutartinius balus (nuo +10 iki -3) atsižvelgdami į šiuos kriterijus: meninė vertė, originalumas,

charakteringumas, autentiškumas, mokslinė vertė, komplektiškumas, istorinė, memorialinė vertė. Kiekvienas iš šių kriterijų turi dar savo paaiškinimų ir subkriterijų. Be to, vien įrašymas į Kultūros vertybių registrą ir valstybės apskaita dar nelemia didelės kultūrinės vertės nustatymo, nes įrašomi labai skirtingos vertės objektai, taip pat yra didelės vertės vertybių, kurios visai neįrašomos, nes tam būtinas savininko sutikimas. Todėl vertybės *didelė mokslinė, istorinė ar kultūrinė reikšmė* yra vertinamasis požymis, kurio apibrėžimas yra itin kompleksiškas, o vertinimas priskirtas išimtinai ekspertams, turintiems specialią profesinę kompetenciją [30]. A. Drakšienė pažymi: „kokie daiktai yra pripažįstami kilnojamosiomis kultūros vertybėmis, turinčiomis didelės mokslinės, istorinės ar kultūrinės reikšmės, nustato Kilnojamųjų kultūros vertybių vertinimo ekspertų komisija.“ [19, p. 299]

Taigi kiekvienu konkrečiu atveju pasitelkiami ekspertai, kurie, remdamiesi metodika ir nustatytais kriterijais, nustato vertybės didelę reikšmę kultūrai, istorijai, mokslui. Pabrėžtina, kad kitose šalyse (Rusijoje, Lenkijoje) mokslinę, kultūrinę, istorinę reikšmę taip pat nustato ekspertai. Pavyzdžiui, nors A. I. Boicovas teigia, kad, sprendžiant klausimą, ar pagrobtas daiktas ar dokumentas turi ypatingą istorinę, mokslinę ar kultūrinę reikšmę, galima vadovautis 1993 m. balandžio 15 d. įstatymu „Dėl išvežamų ir įvežamų kultūros vertybių“ [14, p. 509], o A. V. Naumovas, N. A. Lopašenko daiktais, turinčiais ypatingą istorinę, mokslinę ar kultūrinę reikšmę, mano esant daiktus, aptiktus archeologinių kasinėjimų metu (priešistorinių gy-

⁸ Pabrėžtina, kad pagal Kilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos įstatymo 2 straipsnio 2 punktą antikvariniai daiktai – visi prieš 50 metų ir anksčiau sukurti kilnojamieji visuomenės ir žmogaus veiklos medžiaginiai kūriniai ir kiti daiktai ar jų dalys, nesvarbu, kokia jų išliekamoji kultūrinė vertė. Šio įstatymo 3 straipsnyje meno vertybėmis ir antikvariniais daiktais laikoma: 1) archeologiniai radiniai; 2) etninės kultūros medžiaginiai pavyzdžiai; 3) daiktai, susiję su svarbiausiais istoriniais įvykiais, visuomenės, kultūros, karo, sporto istorija, įžymių žmonių gyvenimu; 4) šaunamieji ir nešaunamieji ginklai; 5) meno vertybės: vaizduojamosios ir taikomosios dailės kūriniai; 6) muzikos instrumentai; 7) inkunabulai ir rankraščiai; žemėlapiai bei muzikos natos; knygos ir kiti leidiniai; 8) daiktai, turintys numizmatinę, sfragistinę, heraldinę ar filatelinę vertę, ordinais ir medaliais; 9) mokslo, technikos ar technologijos istoriją apibūdinantys daiktai; 10) prieš 50 metų ir anksčiau sukurti dokumentai ant bet kokio pagrindo; 11) kolekcijos, rinkiniai, komplektai ar kitokie dariniai, turintys kultūrinę vertę, kaip visuma, nesvarbu, kokia atskirų dalių vertė ir rūšis; zoologijos, botanikos ar anatomijos kolekcijos ir egzemplioriai; kolekcijos, reikšmingos paleontologiniu, etnografiniu ar numizmatiniu požiūriu; 12) elementai, esantys neatsiejama išardytų meninių, istorinių ar religinių objektų dalis; 13) fotografijos ir kino juostos, jų negatyvai; 14) kiti daiktai, sukurti prieš 50 metų ir anksčiau. 2. Kilnojamosiomis kultūros vertybėmis gali būti ir kilnojamųjų kultūros vertybių atskiros dalys [6].

vūnų griaučius), meno vertybes (paveikslus, skulptūras, ikonas, meno dirbinius, pagamintus iš įvairių medžiagų, unikalius muzikos instrumentus, senovinius stalo serviravimo įrankius ir pan.), senovines knygas (pirmo leidimo), retus rankraščius, archyvus, retas kolekcijas, kolekcinis pašto ženklus, senovines monetas, apdovanojimo ordinus ir pan. [17, p. 418; 20, p. 346], tačiau ir minėti teisininkai, ir Rusijos Aukščiausiasis Teismas pabrėžia, kad pagrobtų daiktų ypatinga istorinė, mokslinė ar kultūrinė vertė nustatoma vadovaujantis eksperto išvada, atsižvelgiant ne tik į piniginę vertės išraišką, bet ir į daikto reikšmę istorijai, mokslui bei kultūrai [15, p. 313; 20, p. 346; 17, p. 418; 28].

Kadangi pagal Kilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos įstatymo 3 straipsnio 10 punktą prie didelę kultūrinę vertę turinčių daiktų gali būti priskirti ir tam tikri dokumentai, šiuo atveju pagrobimo dalyku gali būti ir dokumentai, kurie paprastai nelaikomi vagystės dalyku. Kitose šalyse (pavyzdžiui, Rusijoje) tiesiogiai baudžiamajame įstatyme nurodyta, kad šio nusikaltimo dalyku gali būti ir dokumentai, turintys didelę reikšmę kultūrai, mokslui, istorijai [5]. Be to, ir kitas vertybes iš pirmo žvilgsnio laikyti turtu gana sudėtinga (pavyzdžiui, priešistorinių gyvūnų griaučius ar pirmo leidimo knygas). Tačiau reikėtų sutikti su L. D. Gauchman, S. V. Maksimovo nuomone, kad šie daiktai ir dokumentai laikytini turtu, nes jų kultūrinė, mokslinė, istorinė bei meninė vertė visada turi piniginę išraišką ir atitinkamą kainą, kartais net labai didelę [16, p. 110].

Pabrėžtina, kad Lietuvos teismų praktikoje baudžiamųjų bylų, kuriose šių ver-

tybių pagrobimai būtų kvalifikuoti pagal BK 178 straipsnio 3 dalį, kol kas nepavyko rasti. Tačiau paminėtini atvejai, kurie šiuo metu galėtų atitikti vertybių, turinčių didelę reikšmę mokslui, istorijai ar kultūrai, pagrobimą: „A. P. nuteistas už tai, kad <...> pagrobė <...> žalvarinių žiedų, <...> žalvarinę geriamojo rago rankeną su sidabro plokštele, Nikolajaus II pusės kapeikos, ir pan. viso už 19361 Lt“ [26] arba „2002 m. rugsėjį iš Gintaro muziejaus buvo pavogtas Saulės akmuo. Įvykdęs šį nusikaltimą prisipažino Klaipėdos rajono gyventojas L. Z. bei L. M.“ [32]. Taip pat „V. B., I. K., A. D., V. P. nuteisti ir už tai, kad pagrobė R. M. didelės vertės meno kūrinių kolekciją (įvairių paveikslų, XIX a. vazų, sidabrinius XIX a. stalo serviravimo įrankius: padažinę, druskinę, cukrinę, bronzinius XIX a. slėgtuvus (presus), įvairių medalių, laikrodžių ir pan., iš viso už 5 064 485 Lt“ [27, p. 46–94]. Atsižvelgiant į tai, kad iš nukentėjusiojo G. D. buvo pagrobti XIX a. meno kūriniai, manytina, jog ši veika, jeigu ji būtų padaryta šiuo metu, galėtų būti vertinama kaip didelės mokslinės, istorinės ar kultūrinės reikšmės turinčių vertybių pagrobimas.

Kitose valstybėse, inkriminuojant vertybių, turinčių ypatingą (svarbią) istorinę, kultūrinę, mokslinę reikšmę pagrobimą, taip pat turi būti nustatyta ne bet kokia istorinė, kultūrinė ir pan. reikšmė, o *svarbi* (Vokietijoje) [4] arba *ypatinga* (Rusijoje, Lenkijoje) reikšmė [5; 2]. Pavyzdžiui, Rusijoje L. buvo kaltinamas pagrobęs daiktų, turinčių ypatingą istorinę bei kultūrinę vertę. Rusijos Aukščiausiojo Teismo kolegija atmetė prokuroro kasacinį skundą dėl pagrobtų vertybių kvalifikavimo kaip

daiktų, turinčių ypatingą istorinę, mokslinę ar kultūrinę vertę, pagrobimo, ir pabrėžė: „Kaltinamojo akto aprašomojoje dalyje nurodyta, kad iš K. pagrobtos ikonos turi istorinę bei meninę vertę, o iš B. pagrobta ikona turi istorinę-kultūrinę vertę. Šio akto rezoliucinėje dalyje kalbama apie daiktų, turinčių ypatingą vertę, pagrobimą, tačiau tai nepažymėta ekspertizės išvadoje, kurioje nurodyta, kad pagrobtos ikonos turi istorinę-kultūrinę ir meninę vertę, o ne ypatingą istorinę-kultūrinę ir meninę vertę, o baudžiamasis įstatymas numato atsakomybę už daiktų, turinčių ypatingą istorinę, mokslinę ar kultūrinę vertę, pagrobimą“ [29].

Požymio didelės mokslinės, istorinės ar kultūrinės reikšmės turinčios vertybės subjektyvieji aspektai

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad, inkriminuojant vertybių, turinčių didelę mokslinę, istorinę ar kultūrinę reikšmę, pagrobimą, būtina nustatyti ir veikos subjektyviąją pusę: kaltininko tyčią pagrobti ne bet kokias, bet didelę reikšmę mokslui, kultūrai, istorijai turinčias vertybes, t. y. norint kaltininkui inkriminuoti tam tikrą kvalifikuojantį požymį, jis turi būti kaltininko suvoktas [24, p. 320]⁹. Antai dar svarstant šio požymio nustatymo klausimą buvo pabrėžiama, kad „šiuo atveju turi būti ir subjektyviosios pusės įvertinimas: įrodyta asmens, padariusio nusikaltimą, kaltės

forma ir turinys (tyčinė kaltė ir tiesioginė tyčia), t. y. kad asmuo suprato, jog pasisavinino didelės kultūrinės, mokslinės, istorinės reikšmės vertybę, nes kitu atveju bus paprastas pagrobimas ir pan.“ [30]. Taip pat Generalinė prokuratūra nurodė: „Manytina, kad praktinio taikymo problemų bus išvengta, nes BT nustatė aiškias baudžiamojo įstatymo taikymo taisykles: prokuratūra, teismai turės įrodyti, kad žmogus žinojo, jog tai kultūros vertybė, suvokė, jog nusikaltimo objektas – būtent didelės mokslinės (ir t. t.) reikšmės vertybė, arba bus kvalifikuojama pagal padarinius“ [30]. Generalinės prokuratūros nuostata, kad tokių vertybių pagrobimas galėtų būti kvalifikuojamas pagal padarinius, laikytina nepagrįsta, nes vien objektyvaus šio požymio kriterijaus nustatymas nėra pakankamas pagrindas inkriminuoti tokių vertybių pagrobimą, antraip būtų pažeistas kaltės principas. Kitų šalių teisininkai (N. A. Lopašenko, A. V. Naumovas, L. D. Gauchman, S. V. Maksimovas, B. D. Zavidovas) teigia, kad subjektyvioji šios veikos pusė pasireiškia tik tiesiogine tyčia. Todėl atsižvelgiant į kaltės principą būtinas subjektyviosios pusės požymis yra kaltininko suvokimas, kad pagrobimo dalykas turi *ypatingą* istorinę, mokslinę ir pan. vertę. Priešingu atveju kaltininko veiksmai negali būti kvalifikuojami kaip daiktų, turinčių ypatingą vertę kultūrai ir pan., pagrobimas [20, p. 350; 17, p. 419; 16, p. 110; 22, p. 341].

Manytina, kad, vertinant kaltininko suvokimą, jog jis grobia būtent tokias vertybes, reikia atsižvelgti į tai, ar jis žinojo, kad šios vertybės turi didelę kultūrinę, mokslinę, istorinę reikšmę, o jei nežinojo, tai ar numatė tokių vertybių pagrobimą

⁹ Baudžiamosios teisės doktrinoje terminas „suvokti“ paprastai reiškia „žinoti ar laikyti galimomis“. Plačiau apie suvokimo sampratą žr.: Vosyliūtė A. Baudžiamoji atsakomybė už kvalifikuotą vagystę. Daktaro disertacija. Socialiniai mokslai, teisė (01 S), Vilnius, 2009. P. 204.

kaip neišvengiamą ar labai tikėtiną¹⁰. Šiuo atveju svarbi nusikaltimo padarymo vieta. Antai jei kaltininkas grobė iš muziejaus, bibliotekos ir pan., bet teigia nežinojęs apie grobiamų vertybių didelę reikšmę kultūrai, mokslui, istorijai, galima konstatuoti, kad jis suvokė minėtų vertybių didelę reikšmę. Pavyzdžiui, minėtu Saulės akmens pagrobimo iš Gintaro muziejaus atveju akivaizdu, kad kaltininkas suvokė grobio didelę reikšmę kultūrai ar istorijai. Kitu atveju faktinės bylos aplinkybės rodo, kad kaltininkai suvokė grobią didelę reikšmę kultūrai turinčias vertybes: V. P. parodė, jog dar 1997 m. pabaigoje V. B. dažnai kalbėdavo, kad būtų gerai pavogti kokių nors meno kūrinių; V. B., pasiūlydamas I. K. ir A. D. padaryti vagystę, nurodė konkretų G. D. namelį ir paaiškino, kad jame yra paveikslų (t. y. ikonų). Be to, kadangi V. B. netenkino I. K. iš namelio paimti pigūs daiktai, jis pats įlipo per langą ir atrinko vertingiausias daiktus [27, p. 58, 62]. Kita vertus, kaip minėta, tik ekspertai, remdamiesi specialia metodika bei nustatytais kriterijais, gali nustatyti, ar vertybės turi didelę reikšmę mokslui, istorijai ar kultūrai. Todėl kyla klausimas, ar šiuo atveju nereikalaujama įrodyti, ko kaltininkas faktiškai negali suvokti, nes neturi specialių žinių ir

nesinaudoja specialiomis metodikomis [12, p. 16]. Dėl to diskutuotina, ar tokio požymio numatymas baudžiamajame įstatyme neprieštarauja kaltės principui.

Galima paminėti ir kai kuriuos su šiuo požymiu susijusius kvalifikavimo ypatumus. Pavyzdžiui, jei nustatoma, kad kaltininkas siekė pagrobti didelės mokslinės, istorinės ar kultūrinės reikšmės turinčias vertybes, tačiau pagrobtos vertybės neturėjo didelės reikšmės mokslui, istorijai ar kultūrai (pavyzdžiui, pagrobė paveikslą klastotę ir pan.), jo veika kvalifikuojama kaip pasikėsinimas pagrobti didelės mokslinės, istorinės ar kultūrinės reikšmės turinčias vertybes. Jei kaltininkas siekė pagrobti tik vertybes, turinčias didelę mokslinę, kultūrinę, istorinę reikšmę, tačiau tarp jų atsitiktinai užvaldė ir kitokios meninės reikšmės paveikslą, tai minėta sudėtis apima ir šio paveikslą pagrobimą. Jei kaltininkas kartu su vertybėmis, turinčiomis didelę mokslinę, kultūrinę, istorinę reikšmę, slapta užvaldo ir jam patinkantį mažai žinomo menininko paveikslą, jo veiksmai kvalifikuojami iš sutapties su paprasta vagyste, jei nėra kitų vagystę kvalifikuojančių požymių. Be to, šios vertybės gali priklausyti tiek valstybei, tiek paprastam piliečiui, ir tai nedaro įtakos kvalifikuojant veiką.

Atkreiptinas dėmesys ir į tai, kad vertybės, turinčios didelės mokslinės, istorinės ar kultūrinės reikšmės, kaip kvalifikuojantis požymis įtrauktas į daugelį XXVIII skyriaus kvalifikuotų nusikaltimų sudėčių, išskyrus BK 179, 186 straipsnius. Daugelio turtinių veikų pavojingumą šis požymis didina apytiksliai vienodai, t. y. daugelis turtinių veikų, turinčių analizuojamą požymį, priskiriamos prie sunkių nusikalti-

¹⁰ Autorė pritaria požiūriui tų teisininkų (V. Piesliako, S. Bikelio, S. V. Borodino, G. A. Zlobino, B. S. Nikiforo), kurie tik faktinių aplinkybių žinojimą ar jų kilimo kaip neišvengiamų numatymą pagrindžia tiesioginę tyčią, o aplinkybių numatymą kaip labai tikėtiną – netiesioginę tyčią, ir daro išvadą, kad kvalifikuotos vagystės, iš jų ir didelės mokslinės, istorinės ar kultūrinės reikšmės turinčių vertybių pagrobimas, gali būti padarytas ir netiesiogine tyčia. Žr.: Vosyliūtė A. Baudžiamoji atsakomybė už kvalifikuotą vagystę. Daktaro disertacija. Socialiniai mokslai, teisė (01 S) Vilnius, 2009. P. 206–220.

mų. Tačiau palyginus kvalifikuotos vagystės (BK 178 straipsnio 3 dalis) ir kvalifikuoto turto sunaikinimo ar sugadinimo (BK 187 straipsnio 2 dalis) sankcijas matyti, kad BK 187 straipsnio 2 dalies sankcija yra daug švelnesnė už BK 178 straipsnio 3 dalies sankciją, nors abiejuose straipsniuose numatytas analogiškas kvalifikuojantis požymis: *didelės mokslinės, istorinės ar kultūrinės reikšmės turinčios vertybės*. Antai sunaikiniam ar sugadinusiam didelės mokslinės, istorinės ar kultūrinės reikšmės turinčias vertybes kaltininkui teismas gali paskirti areštą arba laisvės atėmimą iki penkerių metų. O pagrobiam šias vertybes kaltininkui teismas gali paskirti laisvės atėmimą iki aštuonerių metų. Minėtos veikos, įvertinus maksimalius laisvės atėmimo dydžius, priskirtinos prie skirtingų nusikaltimų kategorijų (sunkaus ir apysunkio), o paprasta vagystė ir turto sunaikinimas, sugadinimas – prie tos pačios nusikaltimų kategorijos (nesunkių). Be to, akivaizdu, kad sunaikintos, sugadintos vertybės yra negrįžtamai prarandamos, o pagrobtos dar gali būti sugrąžintos. Vadinas, šių vertybių pagrobimo atveju veikos žalingumas laipsnis yra mažesnis nei jų sugadinimo ar sunaikinimo atveju, taigi manytina, kad šie nusikaltimai turėtų būti priskirti bent jau tai pačiai nusikaltimų kategorijai.

Išvados

Apibendrinant darytinos tokios išvados:

1. Didelės mokslinės, istorinės ar kultūrinės reikšmės turinčių vertybių po-

žymio inkriminavimą lemia du kriterijai: objektyvusis (turi būti nustatyta, kad pagrobta ne bet kokia mokslinės, istorinės ar kultūrinės reikšmės vertybė, o būtent didelės mokslinės ir pan. reikšmės) ir subjektyvusis (kaltininko suvokimas, kad grobia ne bet kokias, o didelę reikšmę mokslui, kultūrai, istorijai turinčias vertybes).

2. Atsižvelgiant į tai, kad nustatyti didelę kultūrinę, istorinę, mokslinę vertę priskirta ekspertams, turintiems specialią profesinę kompetenciją, diskutuotina, ar tokio požymio numatymas baudžiamajame įstatyme neprieštarauja kaltės principui. Siekiant išvengti galimos prieštaros kaltės principui, siūlytina, kaip Vokietijoje, formuluojant šį požymį nurodyti, kad minėtos vertybės turėtų būti viešai demonstruojamos ar priklausyti visiems prieinamai kolekcijai.
3. Paprasta vagystė (BK 178 straipsnio 1 dalis) ir paprastas turto sunaikinimas, sugadinimas (BK 187 straipsnio 1 dalis) pagal pavojingumą priklauso tai pačiai nesunkių nusikaltimų kategorijai. Nors BK 178 straipsnio 3 dalyje ir BK 187 straipsnio 2 dalyje numatytas analogiškas nusikaltimą kvalifikuojantis požymis – didelės mokslinės, istorinės ar kultūrinės reikšmės turinčios vertybės, tačiau minėti nusikaltimai pagal pavojingumą nepagrįstai priskiriami prie skirtingų nusikaltimų (sunkaus ir apysunkio) kategorijų; manytina, kad jie turėtų būti priskirti tai pačiai nusikaltimų kategorijai.

LITERATŪRA

Norminė

1. Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas. Vilnius, 2003.
2. Kodeks karny. C. H. Beck, 2007.
3. Criminal Code of Hungary. Strasbourg, 2001.
4. Criminal Code of German (Strafgesetzbuch, StGB) // <http://www.iuscomp.org/gla/statutes/StGB.htm>;
5. Уголовный кодекс Российской Федерации // <http://www.garweb.ru/project/law/doc/10008000.10008000-001htm> (žiūrėta 2008-10-20).
6. Kilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos įstatymas // Valstybės žinios, 1996, Nr. 14-352.
7. Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymas // Valstybės žinios, 1995, Nr.3-37.
8. Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 7, 38, 47, 63, 66, 70, 75, 82, 93, 129, 166, 167, 172, 178, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 189, 194, 196, 197, 198, 198⁽¹⁾, 198⁽²⁾, 199, 202, 213, 214, 215, 225, 227, 228, 231, 233, 235, 252, 256, 257, 262, 284, 285, 312 straipsnių, priedo pakeitimo ir papildymo, XXVI, XXX skyrių pavadinimų pakeitimo ir kodekso papildymo 256⁽¹⁾, 257⁽¹⁾ straipsniais įstatymas // Valstybės žinios, 2007, Nr. 81-3309.
9. Lietuvos Respublikos kultūros ministerijos Kultūros vertybių apsaugos departamento įsakymas „Dėl objektų įrašymo į Registrą“ // Valstybės žinios, 1997, Nr. 11-225.
10. UNIDROIT konvencija dėl pavogtų ar neteisėtai išvežtų kultūros objektų // Valstybės žinios, 1997, Nr. 8-139.
11. Respublikos Vyriausybės 2004–2008 metų programos įgyvendinimo priemonės, patvirtintos Vyriausybės 2005 m. kovo 24 d. nutarimu Nr. 315 // Valstybės žinios, 2005, Nr. 40-1290.

Specialioji

12. Abramavičius A., Švedas G. Kai kurios baudžiamosios atsakomybės už nusikaltimus vaikų seksualinio apsisprendimo laisvei ir neliečiamumui reglamentavimo problemos // Teisė, Mokslo darbai. 2008 t. 66 (1).
13. Baudžiamoji teisė. Specialioji dalis. 1 knyga. Vilnius, 2001.
14. Бойцов А. И. Преступления против собственности. СПб, 2002.
15. Гришин А. В., Кузьмин В. А., Майоров В. А.

Уголовное право Российской Федерации. Москва, 2006.

16. Гаухман Л. Д., Максимов С. В. Ответственность за преступления против собственности. Москва, 1997.
17. Комментарий к Уголовному кодексу Российской Федерации / Отв. ред. А. В. Наумова. Москва, 2004.
18. Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras. Vilnius, 2004.
19. Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras. Specialioji dalis (99–212 straipsniai). Vilnius, 2009.
20. Лопашенко Н. А. Преступления против собственности. Москва: ЛексЭст, 2005.
21. Wolfgang J. Rechtsprechungsübersicht. Vertiefungskurs Strafrecht. Rechts und Staatswissenschaftliche fakultät. 2003.
22. Завидов Б. Д. Комментарий к Уголовному кодексу Российской Федерации / Отв. ред. В. В. Мозякова. Москва, 2003.
23. Жалинский А. Э. Современное немецкое уголовное право. Москва, 2004.

Teismų praktika

24. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo biuletenis // Teismų praktika, 2005, Nr. 23.
25. Vilniaus apygardos teismo baudžiamoji byla Nr. 1-241-2006.
26. Šilalės rajono apylinkės teismo baudžiamoji byla Nr. 1-26-140/2005.
27. Nuosprendis kunigo R. Mikutavičiaus nužudymo baudžiamojoje byloje // Teisės problemos, 2001, Nr. 2.
28. Постановления Пленума Верховного Суда РФ от 25 апреля 1995 г. „О некоторых вопросах применения судами законодательства об ответственности за преступления против собственности“ п. 9 // Российская газета, 31 мая 1995.
29. Бюллетень Верховного Суда Российской Федерации. 1996, No 6.

Kita

30. 2006-12-07 Lietuvos Respublikos Seimo Teisės ir teisėtvarkos komiteto išvada Nr. XP-1303 Baudžiamojo kodekso 178, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 189, 199 ir 312 straipsnių pakeitimo įstatymo projektui // http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_1?p_id=288335.

31. 2006-04-19 aiškinamasis raštas Nr. XP-1303 dėl Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 178, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 189, 199, 312 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto. http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.show_doc_1?p_id=288335.
32. Straipsnis „Saulės akmuo vėl eksponuojamas“ Vakarų ekspresas, 2003-06-12, www.ve.lt/?data=2003-06-12&rub=1065924813&id=1055346415-36k

THE CONCEPT OF VALUABLES OF HIGH SCIENTIFIC, HISTORICAL OR CULTURAL SIGNIFICANCE AS AGGRAVATING ELEMENT OF THEFT UNDER THE THEORY OF LAW AND PRACTICE

Andželika Vosyliūtė

S u m m a r y

The article focuses on understanding the content of valuables of high scientific, historical or cultural significance as one of the aggravating element of the theft, stipulated in Part 3 of Article 178 of the Criminal Code of Lithuania. *The author* represents the conception of this aggravating element in criminal theory and practice and *comes* to the *conclusion*, that incrimination of the element aggravating theft *valuables of high scientific, historical or cultural significance* is determined by the following two criteria: the objective one (it should be established that it is valuable of high scientific, historical or cultural significance rather than just some valuable of scientific, historical or cultural significance which has been stolen) and the subjective (i.e. understanding by the offender that he is stealing not just some valu-

ables but valuables which have high significance for science, culture, and history). However, evaluation of the cultural, historical, and scientific significance of valuables is assigned to the competence of experts who have special professional education. In order to avoid possible contradiction with the subjective principle of criminal capacity, the author proposes to specify, when formulating this element, that the aforementioned valuables should be publicly exhibited or belong to a publicly accessible collection.

Finally, the author discloses some *peculiarities of implementation* of the analyzed element and shows the inconsequence of the legislator in establishing punishment for some property offences having the same aggravating elements.

Įteikta 2009 m. gruodžio 21 d.

Priimta publikuoti 2010 m. balandžio 7 d.